

Riksrevisionens styrelses redogörelse om studenters anställningsbarhet

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat regeringens och berörda myndigheters insatser för att främja studenternas anställningsbarhet. Resultatet av granskningen har redovisats i granskningsrapporten *Studenternas anställningsbarhet – regeringens och högskolans insatser* (RiR 2009:28).

Riksrevisionens granskning visar att det finns stora variationer mellan olika utbildningsprogram när det gäller i vilken utsträckning studenterna under utbildningen får möjlighet att etablera kontakt med arbetslivet. Granskningen visar också att lärosätenas uppföljning av sina insatser för att främja studenternas anställningsbarhet är outvecklad och att den arbetsmarknadsrelaterade informationen till blivande studenter är otillräcklig.

Styrelsen anser att den stora investering som samhället – och den enskilde – gör i högre utbildning bör leda till att studenternas anställningsbarhet efter genomgången utbildning bör öka väsentligt. Styrelsen är medveten om den frihet lärosätena har att själva bestämma om kursutbud och om kursinnehåll. Lärosätena kan således besluta om i vilken utsträckning arbetsmarknadsrelevans ska vägas in då utbildningar planeras och också i vilken utsträckning man genomför arbetslivsinformation. Granskningen visar att det föreligger stora skillnader mellan lärosätena i dessa avseenden. Styrelsen anser, mot bakgrund av den stora samhälleliga investering som görs i högre utbildning, att granskningsresultatet bör vara av intresse för riksdagen och överlämnar därmed denna redogörelse.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Styrelsens redogörelse.....	3
Riksrevisionens granskning.....	4
Bakgrund	4
Bolognaprocessen.....	4
Ny struktur för utbildning vid universitet och högskolor	5
Revisionsfråga och bedömningsgrunder.....	6
Metod	6
Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser.....	7
Slutsatser om universitet och högskolor	7
Slutsatser om Högskoleverket	9
Slutsatser om regeringen.....	10
Riksrevisionens rekommendationer.....	12
Riksrevisionens rekommendationer till regeringen	12
Riksrevisionens rekommendationer till universitet och högskolor	12
Riksrevisionens rekommendationer till Högskoleverket	12
Styrelsens överväganden	13

Styrelsens redogörelse

Riksrevisionens styrelse överlämnar denna redogörelse till riksdagen.

Stockholm den 17 februari 2010

På Riksrevisionens styrelses vägnar

Tommy Waidelich

Anna Aspegren

Följande ledamöter deltog i beslutet: Tommy Waidelich (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Ewa Thalén Finné (m), Alf Eriksson (s), Per Rosengren (v), Elisabeth Svantesson (m), Margareta Andersson (c), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Torsten Lindström (kd), Lennart Hedquist (m) och Tina Acketoft (fp).

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat regeringens och berörda myndigheters insatser för att främja studenternas anställningsbarhet. Resultatet av granskningen har redovisats i granskningsrapporten *Studenternas anställningsbarhet – regeringens och högskolans insatser* (RiR 2009:28). Rapporten publicerades i december 2009.

Bakgrund

Andelen högskoleutbildade bland befolkningen har ökat kraftigt de senaste decennierna. Vid de 36 statliga och 3 privata lärosätena med rätt att utfärda examina på grundnivå och avancerad nivå fanns sammantaget 385 000 registrerade studenter läsåret 2007/08.

Högre utbildning innebär en avsevärd ekonomisk satsning såväl för den enskilde individen som för samhället. Staten avsätter årligen ca 20 miljarder kronor till utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor.

Varje år kommer drygt 40 000 högskoleutbildade ut på arbetsmarknaden. Enligt Statistiska centralbyrån var arbetslösheten bland högskoleutbildade 3 % 2008. Bland gymnasieutbildade var arbetslösheten 4,4 % och bland grundskoleutbildade 9,2 %.

Sedan 1996 genomför Statistiska centralbyrån vartannat år en urvalsundersökning om inträdet på arbetsmarknaden i vilken examinerade följs upp tre år efter avslutad högskoleutbildning. En undersökning från november 2008 visar att 95 % av examinerade från högskolans grund- och forskarutbildningar 2004/05 hade ett arbete i april 2008. Av dessa fick de flesta arbete inom yrken som utbildningen var inriktad mot. Skillnaderna mellan kvinnor och män var små. Däremot gällde att examinerade inom humaniora, konstnärliga ämnen och högskoleingenjörer oftare än övriga arbetade inom ett annat område. En av tio av samtliga tillfrågade ansåg sig vara överkvalificerade. Av dem som var examinerade inom språkvetenskap, humaniora respektive lärarutbildning för grundskolans senare år eller gymnasieskolan ansåg sig en av fem vara överkvalificerade. Tre av tio högskoleexaminerade hade varit arbetslösa åtminstone någon gång efter examen.

Bolognaprocessen

Bolognaprocessen syftar till att samordna den högre utbildningen i Europa. Målet är att reformera högskolor och universitet så att utbildningar och examina blir jämförbara. I processen deltar 46 länder samt EU-kommissionen och åtta organisationer (bland annat Europarådet och Unesco). Bolognadeklarationen innehåller tre övergripande mål:

- att främja rörlighet
- att främja anställningsbarhet
- att främja Europas konkurrenskraft/attraktionskraft som utbildningskontinent.

Inom ramen för Bolognaprocessen har anställningsbarhet (employability) definierats på följande sätt: ... *the ability to gain initial meaningful employment, or to become self-employed, to maintain employment, and to be able to move around within the labour market.*¹ År 2007 betonade de europeiska utbildningsministrarna för högre utbildning att främjandet av studenternas anställningsbarhet ska vara ett särskilt prioriterat område för 2009 och att de deltagande ländernas regeringar måste bli bättre på att kommunicera de förändringar som Bolognaprocessen medför till arbetsmarknadens parter.²

Ny struktur för utbildning vid universitet och högskolor

Mot bakgrund av bl.a. Sveriges deltagande i Bolognaprocessen lämnade regeringen förslag till riksdagen om en ny utbildnings- och examensstruktur i propositionen *Ny värld – ny högskola* (prop. 2004/05:162, bet. 2005/06:UbU3). Regeringens syfte var att i fråga om svensk högre utbildning öka utbildningens internationalisering och attraktivitet och att skapa tydlighet och jämförbarhet internationellt och nationellt. Förslagen syftade också till höjd kvalitet, breddad rekrytering och tydligare tillträdesregler. Riksdagsbeslutet utgör kärnan i 2007 års högskolereform. Det innebär bl.a. att en ny struktur för utbildningen vid svenska universitet och högskolor trädde i kraft den 1 januari 2007 och började tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2007. Den svenska högre utbildningen indelas numera i tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Särskilda beskrivningar för varje nivå har införts i högskolelagen och nya examensbeskrivningar har utformats för alla examina. Krav på examensbeskrivningarna är bl.a. att de klart ska ange de kunskaper och kompetenser som krävs för vidare studier och för att tillgodose kravet på s.k. anställningsbarhet. Detta krav innebär att studenterna vid examen ska ha visat kompetens som gör att de kan fylla en funktion på arbetsmarknaden inom det område som utbildningen avser.

EU-kommissionen har för avsikt att under 2010 lägga fram förslag till riktmärken för anställningsbarhet, mobilitet och kunskaper i främmande språk.

¹ The Bologna working group on employability (Employability WG). Bologna Process Stocktaking Report 2009.

² London Communiqué, Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world, 18 May 2007.

Revisionsfråga och bedömningsgrunder

Syftet med Riksrevisionens granskning har varit att kartlägga och identifiera problem samt att lämna förslag till åtgärder när det gäller regeringens och berörda myndigheters insatser för att främja studenternas anställningsbarhet.

Följande revisionsfråga har ställts i granskningen:

- Tar regeringen och berörda myndigheter sitt ansvar för att främja studenternas anställningsbarhet?

Riksrevisionen använder anställningsbarhet som ett samlingsbegrepp för de bestämmelser i högskolelag, högskoleförordning och regleringsbrev som anger olika aktörers ansvar och insatser för att förbereda studenterna för ett framtida arbetsliv. Termen anställningsbarhet används inte i högskolelagen, högskoleförordningen eller i Högskoleverkets instruktion och inte heller i regleringsbrev till Högskoleverket eller lärosätena. Enligt Riksrevisionens mening framgår emellertid av formuleringar i gällande lagstiftning och motsvarande förarbeten tydliga uttryck för riksdagens och regeringens intentioner att studenternas anställningsbarhet ska främjas genom den högre utbildningen.

Enligt 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) ska universitet och högskolor samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet. I samverkansuppgiften ingår att lärosätena ska föra en dialog med det omgivande samhället kring utbildningens innehåll och dimensionering. Riksrevisionen anser att detta innebär att universitet och högskolor ska svara för studenternas omvärldskontakter under utbildningen.

Metod

För att besvara revisionsfrågan har Riksrevisionen bl.a. som fallstudier särskilt granskat fyra lärosäten: Högskolan Kristianstad, Konstfack, Luleå tekniska universitet och Uppsala universitet. Information inhämtades om

- hur lärosätena ser på begreppet anställningsbarhet och det ansvar man har i sammanhanget
- vilka insatser som vidtas inom lärosätet för att främja studenternas anställningsbarhet
- vad lärosätesledningen gör för att styra och följa upp dessa insatser.

Riksrevisionen har också genomfört en enkätundersökning som omfattat samtliga lärosäten. Enkäten ställdes till rektorerna vid 40 lärosäten och innehöll öppna frågor om lärosätenas uppdrag, styrning och insatser samt synen på Högskoleverkets roll och uppgifter. Samtliga lärosäten besvarade enkäten.

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

För att främja studenternas anställningsbarhet behöver lärosätena beakta arbetsmarknadsrelevans när utbildningen planeras och se till att det förekommer inslag av arbetslivsanknytning under utbildningens gång. Riksrevisionens granskning visar att det finns stora variationer mellan olika högskoleutbildningar i dessa avseenden. Inom vissa utbildningsprogram pågår ett målmedvetet arbete medan det inom andra saknas inslag av arbetslivsanknytning. Riksrevisionens granskning pekar också på ett behov av att utveckla den arbetsmarknadsrelaterade information som blivande studenter möter på lärosätenas webbsidor.

Slutsatser om universitet och högskolor

Utbildningarnas arbetslivsanknytning säkerställs inte

Högskolelagen ställer krav på att utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Utbildning på avancerad nivå ska därutöver bl.a. ge förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet. Enligt Riksrevisionens mening ställer detta krav på arbetsmarknadsrelevans och på att utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå ska ha någon form av arbetslivsanknytning. Det innebär att studenterna inom ramen för utbildningen ska komma i kontakt med och ges goda förutsättningar för det arbetsliv som de ska ut i efter examen samt att de får träning i generiska färdigheter.³

Riksrevisionens granskning visar att det finns stora variationer mellan olika utbildningsprogram när det gäller i vilken utsträckning studenterna under utbildningen ges möjlighet att etablera kontakter med arbetslivet och hur arbetsmarknadsrelevans beaktas i utbildningarnas utformning. För många utbildningsprogram saknas rutiner för att säkerställa arbetslivsanknytning och det är därför ofta upp till den enskilda kurs- eller programansvariga läraren att själv avgöra om och hur olika moment ska arbetslivsanknytas. Av Riksrevisionens fallstudier framgår att det finns utbildningsprogram som i stort sett helt saknar arbetslivsanknytning.

Lärosätenas uppföljning av sina insatser för studenternas anställningsbarhet är outvecklad

Regeringen har ställt krav på samtliga lärosäten att ta fram forsknings- och utbildningsstrategier för perioden 2009–2012. Lärosätena ska bl.a. redovisa sin samverkan med arbetslivet och hur hänsyn tas till arbetsmarknadens efterfrågan på olika utbildningar. Enligt Riksrevisionens mening är det viktigt att

³ Med generiska färdigheter avses t.ex. förmåga att skriftligt och muntligt redogöra för och diskutera information, läsningar och problem i dialog med olika grupper. Sådan förmåga är värdefull för studenten i arbetslivet oavsett ämnes- och utbildningsinriktning.

mål och strategier förankras i organisationen och följs upp. Annars är risken betydande att de inte får någon inverkan på den verksamhet som bedrivs.

Av Riksrevisionens granskning framgår att många lärosäten har formulerat övergripande mål för studenternas anställningsbarhet. Det framgår samtidigt att lärosätesledningarna sällan följer upp hur målen implementeras eller vilket genomslag de ger i verksamheten. Riksrevisionens enkät till lärosätena visar att tre av fyra har övergripande mål och strategier för att främja studenternas anställningsbarhet. Av de lärosäten som har mål om studenternas anställningsbarhet är det dock bara hälften som följer upp hur man inom lärosätet arbetar för att målen ska uppnås. Riksrevisionens fallstudier av fyra lärosäten visar att det är ovanligt att ansvariga på olika nivåer ger särskilda uppdrag eller ställer återrapporteringskrav till underliggande nivåer när det gäller insatser för studenternas anställningsbarhet. Återrapporteringen uppåt i organisationen om vilka insatser som vidtas är också begränsad. Riksrevisionen anser att lärosätenas uppföljning av de egna insatserna för att främja studenternas anställningsbarhet således inte är väl utvecklad.

Däremot är det vanligare att lärosätena följer upp tidigare studenter och vad dessa anser om utbildningen. I enkätundersökningen anger tre av fyra lärosäten att de genomför sådana uppföljningar. Av enkäten och av fallstudierna framgår dock att det finns variationer i hur uppföljningarna genomförs. Enligt Riksrevisionens mening behövs en utvecklad uppföljning både för att tillgodose lärosätesledningens behov av underlag inför strategiska beslut om utbildningsutbudets omfattning, inriktning och resurser och för att ge utbildningsansvariga inom organisationen signaler om behov av att förbättra olika kurser och program.

Den arbetsmarknadsrelaterade informationen till studenter är otillräcklig

Regeringen har betonat att den som avser att påbörja en högskoleutbildning måste kunna ställa höga krav på information om utbildningarnas innehåll och arbetsmarknad. Riksrevisionen har inom ramen för sin granskning undersökt ett urval högskoleutbildningar med avseende på den arbetsmarknadsrelaterade information som presenteras på lärosätenas webbsidor.

Den övergripande slutsatsen är att lärosätena avsevärt kan förbättra sin arbetsmarknadsrelaterade information till blivande studenter. Av Riksrevisionens genomgång framgår det att lärosätena sällan ger tillräcklig information i relation till det grundläggande informationsbehov som studenter kan förväntas ha om utbildningens innehåll i relation till arbetsmarknadens behov. Det gäller fristående kurser såväl som programutbildningar. Utbudet av information varierar också kraftigt mellan olika ämnesområden och utbildningsprogram. Exempelvis är den arbetsmarknadsrelaterade informationen betydligt mer utvecklad för den som vill studera till civilingenjör jämfört med den som vill studera historia eller litteraturvetenskap.

Det är också vanligare att lärosätena presenterar information om vilken arbetsmarknad en utbildning ger tillgång till än om vilka kontakter med arbetslivet som finns under utbildningen. Av undersökningen framgår vidare att det finns betydande skillnader mellan olika lärosäten när det gäller att presentera arbetsmarknadsrelaterad information om sina utbildningsprogram. Enligt Riksrevisionens mening bör blivande studenter få information, inte bara om huruvida den framtida arbetsmarknad de förväntas möta efter utbildningen är god eller mindre god utan även om hur utbildningen arbetslivsanknyts och utvecklar studenternas kompetenser.

Slutsatser om Högskoleverket

Anställningsbarhet har hittills inte fokuserats i Högskoleverkets kvalitetsutvärderingar

Av granskningen framgår att frågor om studenternas anställningsbarhet och utbildningarnas arbetslivsanknytning hittills inte har varit i fokus i Högskoleverkets utvärdering av lärosätenas kvalitetsarbete. Frågan har heller inte ingått i verkets examensrättsprövningar. Högskoleverket har inte heller granskat om lärosätena har system för att främja studenternas anställningsbarhet. I Högskoleverkets utvärderingar av reglerade yrkesutbildningar har frågor om anställningsbarhet berörts, vilket däremot inte varit fallet för generella utbildningar. I yrkesutbildningar har det sedan länge funnits krav på kliniska och verksamhetsförlagda moment. Den nya utbildnings- och examensstruktur som infördes 2007 ställer krav på att det även i generella utbildningar ska finnas en arbetslivsanknytning.

Högskoleverket har i september 2009 på regeringens uppdrag lämnat förslag till ett nytt kvalitetssäkringssystem för högskoleutbildningen. I förslaget ges frågan om studenternas anställningsbarhet en framträdande plats. Målsättningen med de nya kvalitetsutvärderingarna är bl.a. att stimulera den högre utbildningens användbarhet på och för arbetsmarknaden. Regeringen har ännu inte tagit ställning till Högskoleverkets förslag.

Grundläggande i det föreslagna systemet är att utbildningskvalitet ska bedömas i termer av lärandemål och examination, läranderesultat samt studenternas erfarenheter. Studenternas anställningsbarhet avses utgöra en av grunderna för bedömning när det gäller dels lärandemål och examination, dels studenternas erfarenheter. Det redovisas dock inte i Högskoleverkets rapport till regeringen vilka de konkreta kriterierna kommer att vara när det gäller bedömning av utbildningars kvalitet, däribland i termer av studenters anställningsbarhet. Av Riksrevisionens enkätundersökning framgår att en majoritet av lärosätena anser att studenternas anställningsbarhet bör ingå som en aspekt i Högskoleverkets utvärderingar av kvaliteten i den högre utbildningen, något som inte har fokuserats i verkets tidigare utvärderingar. Enligt Riksrevisionens bedömning är det viktigt att det i det kommande kvalitetssäkringssystemet ingår bedömningskriterier med koppling till arbetslivsanknytningen i de utbildningar som ska utvärderas.

Samarbetet kring etableringsstatistiken omfattar inte alla lärosäten

Högskoleverket och lärosätena har i sina respektive regleringsbrev fått i uppdrag att samverka kring uppföljningen av studenternas etablering på arbetsmarknaden. Av Riksrevisionens enkätundersökning framgår dock att sådan samverkan ännu inte har ägt rum vad gäller hälften av lärosätena. Det framgår samtidigt att Högskoleverket inte har tolkat uppdraget i regleringsbrevet som att samverkan ska ske med samtliga lärosäten.

Slutsatser om regeringen*Oklart om de nya kursmålen stöder studenternas anställningsbarhet*

Kursmålen utgör en central del av den nya utbildnings- och examensstruktur som infördes den 1 januari 2007. Under Riksrevisionens granskning har det framkommit att processen med att införa kursmål på lärosätena har varit mycket omfattande och dessutom genomförs under stark tidspress. Av granskningen framgår dessutom att mycket arbete fortfarande återstår. Riksrevisionen har endast i begränsad omfattning haft möjlighet att undersöka på vilket sätt arbetsmarknadsrelevans och arbetslivsanknytning har lagts in i de nu formulerade målen, men enligt Riksrevisionen är det angeläget att dessa aspekter får genomslag i kursmålen eftersom målen är av central betydelse som styrinstrument för högskoleutbildningarna.

Analys av samverkansuppgiften saknas

Regeringen har gett lärosätena i uppdrag att vart fjärde år redovisa hur man genomfört sitt uppdrag att samverka med det omgivande samhället. Av Riksrevisionens granskning framgår att den redovisning som lärosätena lämnade i årsredovisningen för 2007 uppvisar betydande variationer när det gäller ambitionsnivå, omfattning och konkretisering. Materialet ger därmed inte någon samlad nationell bild och har begränsat värde som beslutsunderlag för regering och riksdag.

Högskoleverket ska enligt sin instruktion följa upp utbildningen, forskningen och det konstnärliga utbildningsarbetet inom högskolan med beaktande av verksamhetens roll och sätt att fungera i förhållande till samhällets och arbetslivets utveckling och kompetensbehov. Inom ramen för denna uppföljningsuppgift har Högskoleverket på eget initiativ utvärderat och följt upp hur universitet och högskolor samverkar med det omgivande samhället. I detta sammanhang har verket dels utvecklat och förtydligat innebörden i samverkansuppgiften, dels tagit fram användbar och relevant information om hur lärosätena tar sig an uppgiften. Riksrevisionen delar Högskoleverkets uppfattning att återkommande extern granskning av högskolans samverkansuppdrag bidrar till dess utveckling.

Vidare har regeringen ett ansvar att informera riksdagen om centrala aspekter av den högre utbildningen. Enligt Riksrevisionens mening kommer det således även i framtiden att finnas behov av en samlad analys av hur den

del av samverkansuppgiften som berör studenternas omvärldskontakter i utbildningen genomförs på lärosätena och vilka resultat som uppnås.

Den arbetsmarknadsrelaterade informationen till studenterna behöver utvecklas och samordnas

När universitet och högskolor planerar sitt utbildningsutbud ska de ta hänsyn till såväl studenternas efterfrågan som arbetsmarknadens behov. Mot bl.a. den bakgrunden har regeringen betonat att den som ska påbörja en högskoleutbildning måste kunna ställa höga krav på information om utbildningarnas innehåll och om arbetsmarknaden. Den övergripande slutsatsen av Riksrevisionens undersökning av ett urval högskoleutbildningar med avseende på vilken arbetsmarknadsrelaterad information lärosätena presenterar på sina webbsidor är att lärosätena avsevärt kan förbättra sådan information till blivande studenter. Vidare framgår det att det finns stora variationer mellan olika ämnesområden, utbildningsprogram och lärosäten. Mot den bakgrunden och med anledning av frågans strategiska betydelse anser Riksrevisionen att regeringen bör ge Högskoleverket i uppdrag att i samarbete med lärosätena utveckla och samordna den arbetsmarknadsrelaterade informationen till blivande studenter.

Lärosätenas ansvar för vägledningen behöver förtydligas

Enligt 6 kap. 3 § högskoleförordningen (1993:100) ska studenter ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering. Regeringen har betonat att studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet är nödvändig för att tillgodose individens och arbetsmarknadens behov. Riksrevisionens granskning visar att det finns variationer i den vägledning om framtida yrken och arbetsmarknad som studenter på olika lärosäten får tillgång till. Förutom studievägledning erbjuder flertalet lärosäten också sammanhållen yrkesvägledning och karriärvägledning. Samtidigt framgår det av granskningen att det finns skillnader mellan och inom olika lärosäten när det gäller tillgången till och omfattningen av yrkes- och karriärvägledning på olika nivåer. Exempelvis uppger samtliga konstnärliga högskolor i Riksrevisionens enkätundersökning att de inte erbjuder en sammanhållen studie- eller karriärvägledning.

En bidragande orsak till variationerna mellan och inom lärosätena när det gäller vägledning är enligt Riksrevisionens mening att högskoleförordningen skapar utrymme för olika tolkningar av lärosätenas ansvar för vägledningen. Detta kan i förlängningen få negativa konsekvenser för studenternas anställningsbarhet. Högskoleverket har i en utvärdering av lärosätenas vägledning lyft fram behovet av karriärvägledning, som verket ser som något bredare än studievägledning och yrkesorientering. Enligt Riksrevisionens bedömning är det väsentligt för studenternas anställningsbarhet att det på varje lärosäte finns dels studievägledning, dels yrkes- och karriärvägledning som kan stödja studenterna och underlätta deras etablering på arbetsmarknaden.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen lämnar rekommendationer till regeringen, universitet och högskolor samt Höskoleverket.

Riksrevisionens rekommendationer till regeringen

- Regeringen bör ge Höskoleverket i uppdrag att mot bakgrund av högskolelagens bestämmelser utvärdera i vilken mån de nya kursmålen stöder insatser som främjar studenternas anställningsbarhet.
- Regeringen bör ge Höskoleverket i uppdrag att utvärdera hur lärosätena hanterar den del av samverkansuppgiften som rör dialogen med det omgivande samhället om utbildningarnas innehåll och dimensionering samt studenternas omvärldskontakter under utbildningen.
- Regeringen bör ge Höskoleverket i uppdrag att i samarbete med universitet och högskolor utveckla hur den arbetsmarknadsrelaterade informationen till blivande studenter bör utformas.
- Regeringen bör i högskoleförordningen förtydliga lärosätenas ansvar för vägledning när det gäller såväl studier som yrken och framtida karriär på arbetsmarknaden.

Riksrevisionens rekommendationer till universitet och högskolor

- Universitet och högskolor bör säkerställa att det för samtliga utbildningsprogram övervägs hur arbetsmarknadsrelevans och arbetslivsanknytning ska beaktas i utbildningen.
- Universitet och högskolor bör utveckla uppföljningen av sina insatser för att främja studenternas anställningsbarhet. Uppföljningen bör avse såväl vad lärosätet gör för att främja studenternas anställningsbarhet som vad tidigare studenter anser om sin utbildning och den förberedelse de har fått inför arbetslivet.
- Universitet och högskolor bör se över och kvalitetssäkra sin arbetsmarknadsrelaterade information till blivande studenter.

Riksrevisionens rekommendationer till Höskoleverket

- Höskoleverket bör i sitt kvalitetssäkringssystem inkludera bedömningskriterier med koppling till arbetslivsanknytning i de utbildningar som ska utvärderas i syfte att främja studenternas anställningsbarhet.
- Höskoleverket bör utveckla sitt kunskaps- och erfarenhetsutbyte med lärosätena när det gäller studenternas etablering på arbetsmarknaden.

Styrelsens överväganden

Riksrevisionens styrelse har funnit att slutsatserna av den granskning som Riksrevisionen redovisat i granskningsrapporten *Studenternas anställningsbarhet – regeringens och högskolornas insatser* (RiR 2009:28) ska överlämnas till riksdagen i form av en redogörelse. I anslutning här till vill styrelsen anföra följande.

Riksrevisionens granskning visar att det finns stora variationer när det gäller i vilken utsträckning olika lärosäten beaktar arbetsmarknadsrelevans när utbildningen planeras. Även omfattningen av inslag av arbetslivsanknytning under utbildningens gång varierar. Inom vissa utbildningsprogram pågår ett målmedvetet sådant arbete, medan det inom andra helt saknas inslag av arbetslivsanknytning. Granskningen pekar också på ett behov av att utveckla den arbetsmarknadsrelaterade information som blivande studenter möter på lärosätenas webbsidor.

Styrelsen vill inledningsvis peka på den stora investering som samhället gör i högre utbildning. Även om inte anställningsbarhet är ett uttalat mål för utbildningen i högskolelagen ger formuleringar i gällande lagstiftning och förarbeten tydliga uttryck för statsmakternas intentioner att studenternas anställningsbarhet ska främjas genom den högre utbildningen. De ca 20 miljarder kronor staten årligen avsätter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor bör således leda till att anställningsbarheten för studenter ökar väsentligt efter genomgången utbildning.

Styrelsen vill samtidigt peka på att högre utbildning också ofta innebär en stor investering av den enskilda studenten i nedlagd studietid och i pengar. Även om utbildningen i sig kan vara målet för dem som studerar, bör en sådan investering enligt styrelsens uppfattning också bidra till bättre utvecklings- och karriärmöjligheter i arbetslivet och en anställning som är relevant för den utbildning studenten genomgått.

Styrelsen är medveten om den frihet lärosätena har att själva bestämma om kursutbud och om kursinnehåll. Lärosätena kan således besluta om i vilken utsträckning arbetsmarknadsrelevans ska vägas in då utbildningar planeras och också i vilken utsträckning man lämnar arbetslivsinformation. Granskningen visar att det föreligger stora skillnader mellan lärosätena i dessa avseenden. Styrelsen anser – mot bakgrund av den stora samhälleliga investering som görs i högre utbildning – att granskningsresultatet bör vara av intresse för riksdagen och överlämnar därmed denna redogörelse.